

ski okolici toliko opraviti, plačeval iz okrajne blagajnice, ne pa iz občinskih. Ta predlog pa ne obvelja, ker ga župani bolj oddaljenih sosesk ne podpirajo.

S tem je bila končana seja. Predsednik g. Bavdek je zahvalil se županom, da jih je v toliki obilici prišlo kar na prvi poziv, in izrekel nado, da o prihodnji priliki jih tudi ne bo zmanjkalo.

To je bil prvi shod ljubljanske okolice županov in prav iz srca jim mora zaklicati vsak: Živijo! Le tako naprej in naj Vas posnemajo tudi še drugi okraji, kjer se gospodje župani do zdaj še niso tako predramili in na noge spravili. Le v združbi je moč, posamezen pa vtone!

Zgodovinska drobtinica.

Sežiganje copernic v Krškem.

Vsaka doba, vsako stoletje ima svoje posebne zgodovinske znake. Proti koncu 17. stoletja in še v začetku 18. stoletja je bila posebno razširjena vera na copernice ali čarovnice, katerim se je pripisovala zlo-dejska moč, ljudem in živini škodovati, točo delati in drugo. Uže Valvazor ima vse polno pripovedk, resničnih in izmišljenih, o čarovnicah, o katerih je celó sam mislil, da imajo moč, katera se jim prepisuje; vsaj se je sam tudi nekako bahal, da ume nekaj o „naravnem“ čarovništvu. In še po Valvasorjevi smrti so na smrt obsojali in sežigali tu in tam na Kranjskem (še več pa po družih deželah) copernice; Dimitz na pr. navaja po drugih (4. del, str. 145), da so l. 1696. sežgali v Mehovem (pri Novem mestu) copernico Nežo Jeršetko na grmadi, in 1701. so pa v Ribnici na smrt obsodili čarovnico Marijo Šuškarin.

V začetku 18. stoletja so sežigali copernice tudi v Krškem, o čemur naj tukaj to povem, kar sem posnel iz kronike kapucinskega samostana v Krškem, in kar ni bilo zdaj menda še nikjer priobčeno. Tam se bere nekako to-le: Uže prva leta 18. stoletja so začele delati copernice sramoto krškemu mestu. Vse polno bab je bilo, katere so dolžili čarovništva, na priliko: leta 1709. ženo in hčer mestnega sodca Matija Juriše, potem Marijo Colnarič in njeno hči, ženo Andreja Klajča.

L. 1714. se pa imenujejo ženske: žena Jurija Meznariča, Kolarič, Kodelka, Hribovka. Seme čarovništva je bila med nje zanesla neka Sidonija Mosecker iz Laškega trga. Ta je bila pa 2 beneficiji ustanovila, namreč po en vinograd zapustila cerkvi v Leskovcu in cerkvi na Vidmu. Ta je umrla naravne smrti doma in je pokopana na krškem pokopališči. Njeno truplo je hotel pozneje — kakor se govori — izkopati župnik Lovro Romé, pa tega ni dosegel, to je, ni smel izvršiti. Zoper vse druge navedene ženske se je pa začela pravda, katero je vodil kriminalni sodnik iz Ljubljane, dr. Weihnacht. Mestnemu sodcu krškemu v tem času je pa bilo ime Luka Sogar. Česa so se copernice v obče dolžile, o tem ni ničesa povedanega; pač pa o eni, namreč o soprugi mestnega sodca Mateja Juriša. Ta je bila zacoprana kapucinskega patra Antona, da je umrl l. 1710. (1¹/₃). Mali dokaz njene čarovniške moči je bilo uže to, da je enkrat temu patru v samostan poslala pokrit okrožnik z raki. A ko ga ta odkrije, spremenili so se raki v žabe. Isti oče kapucinec je v pridigi neko ženo razžalil. Ta copernica je pa menda v maščevanje patra večkrat na porto (k vratam) pozivala, da bi mu škodovala. Ako je pater svetinjo (amulet) seboj imel, ni mu copernica ničesa žalega storiti mogla. Nekega dne ga zopet pozove; ta pa je bil brez svetinje, in copernica mu tako škoduje, da se je pater kar na tla zgrudil, in morali so ga bol-

nega v celico odnesti. Copernica je bolniku v klošter glas pošiljala, da ga hoče ozdraviti. „Rad“, odgovori oče kapucinec, „ako je to brez novega greha mogoče“. „Brez greha pa ne gre“, dala je baba v odgovor, na kar je kapucinec dejal: „Rajše umreti, kakor grešiti“. Smrt kapucinca je bila potem menda vzrok, da so žensko na smrt obsodili.

Na različne načine so izvrševali smrtno obsodbo nad copernicami: obešali so jih, sežigali so jih in ob glavo devali. Vse to se je vršilo poleg Save, ob cesti, ki vodi v Leskovec, v Žlapovcu, 1/4 ure od mesta. Ta procedura je mesto stala 1348 gold., velikanska svota za tiste čase; zato pa je mesto čisto obubožalo bilo.

Ko je l. 1711. vicedom kranjski naročil, naj se copernice z nova preganjajo, odgovorilo je mesto, da tega ne more storiti, ker je preubožno. In ko je leta 1716. vicedom prašal mesto po številu obsojenih copernic, reklo je, da tega ne more poizvedeti, ker je kriminalni sodnik vse akte seboj vzel, in da bi mesto veliko stalo, ako bi hotelo akte v roke dobiti, a ono je za to preubožno. (Bržčas so se sramovali, povedati število nesrečnic.)

O copernicah, pravi naposled omenjena kronika, se potem ni več čulo, le l. 1717. so se videle tu pa tam po polji in po gorah kakošne plave „lučice“, kar pa ni bilo posebne znamenitosti. Na zadnje pa tudi pristavlja, da tudi pripoved o onem zacopranem patru morebiti ni istinita, kajti tudi iz radgonskega samostana se je nekaj tacega pripovedovalo.

J. L.

Spomini

na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Ker se, in to s polno pravico, trdi, da je pri cerkvi sv. Klemena (San Clemente) najbolj natančno ohranjena oblika in vredba kristijanskih bazilik iz prvih stoletij, naj, predno vpeljem častite bralce v duhu v znotranje prostore in povem kaj o naši sloveči tridnevni, posnamem po virih, ki so mi na razpolaganje, nekoliko o njeni zgodovini.

Sv. Klemen bil je tretji naslednik sv. Petra na papežkem prestolu (l. 91—100). Vse okoliščine in tudi stara pisma spričujejo, da je bil sin ene izmed najznamenitnejših rimskih rodbin, katere plemstvo stalo je s cesarsko odličnostjo na enaki stopinji. Zeló verjetno je (kar dokazujejo najstarejša izročila in tudi najnovjše najdbe), da stoji bazilika sv. Klemena na ravno tistem mestu, kjer je ta sloveči svetnik stanoval za časa svojega življenja in v čegar palači ali bolje: v čegar skrivni domači kapeli so se verniki ob času nevarnosti natihoma zbirali k službi božji. Ko pa je cerkev po cesarji Konstantinu zadobila mir in prostost, spremenila in razširila se je ta kapelica v slovečo Klemenovo cerkev. Uže v najprvi cerkveni zgodovini se ona pogosto imenuje. Sv. Jeronim (l. 392) navedejo kot dokaz in v spomin na četrtega papeža (sv. Klemena). Papež Cozimus (Zosimus) je imel (leta 417) v njej sodbo čez krivoverce Pelagijance; sv. Leo imenuje jo med rimskimi faruimi cerkvami; in sv. Gregor Véliko napovedal in peljal je v njo dvakrat prošnji procesiji, obakrat ondi sam pridigoval, katera govora se nahajata še v njegovih, po njem spisanih in izdanih knjigah.

Tudi v vseh naslednjih stoletjih imenujejo se papeži, ki so za ohranitev in olepšavo te bazilike skrbeli.